

Vereniging Oud Oegstgeest presenteert

HALFJAARLIJKS PERIODIEK VAN DE VERENIGING OUD OEGSTGEEST

10E JAARGANG No. 2

OKTOBER 1998

Uw straatnaam verklaard

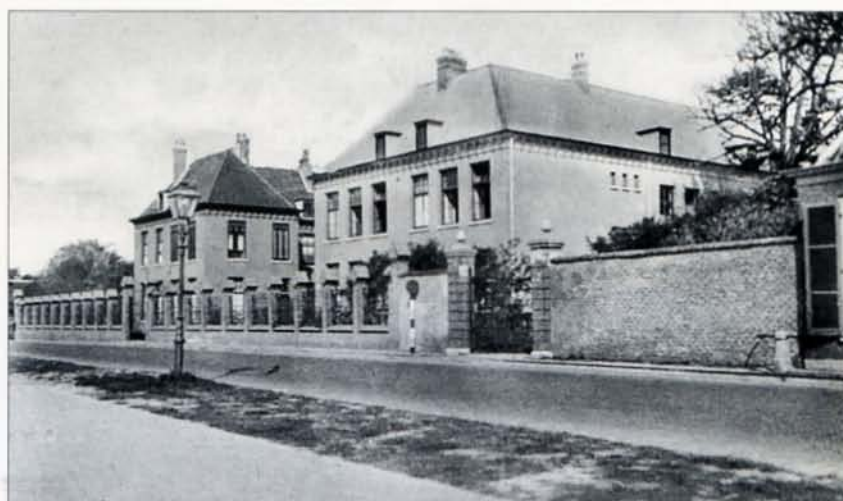
3

Van woonhuis tot

6

Uit het foto-album van

9

Uit het Archief gelicht

10

Huize Duinzicht

12

In gesprek met

16

COLOFON

Bijdragen:

Bert Driessen
Maria Fehmers-Schlatmann
Carla de Glopper-Zuiderland
Wout Koppers
Gerard Schwencke
Marlies de Vroomen-den Boer

Foto's/reproducties

Oegstgeest in oude ansichten - B.J. van Krieken
Loek de Groot
Ineke Oele-Kap
Archief Vereniging Oud Oegstgeest

Vormgeving en opmaak:

Bert Rodenhuis

Eindredactie:

Drs. Marise I.A. Spieksma-Boereman

Druk:

Bemiddelingsbureau T. Blonk, Oegstgeest
Drukkerij All•in b.v. Rijnsburg

BESTUUR VAN DE VERENIGING OUD OEGSTGEEST

Ir P. Hellinga (voorzitter)
Mevr. J.J. Kuypers-Pel (secretaris)
W. van Wouwe r.a. (penningmeester)
Mevr. M.E.B.W. de Vroomen-den Boer (lid)
Mevr. Dr. S. Volbeda (lid)

Ereleden V.O.O.:

L. Driessen
Mr. J.J.L. de Soeten

Secretariaat: Boonstraat 2, 2341 JS Oegstgeest
Contributie f 30,- per jaar
bankrekeningnr. 56.69.41.538
losse nummers f 15,-

UW STRAATNAAM VERKLAARD

Noot: In deze rubriek worden alleen die straatnamen behandeld die op een of andere manier samenhangen met de geschiedenis van Oegstgeest.

VAN LEYDEN GAELLAAN

Genoemd naar Diderik van Leyden Gael (1775-1846), laatste bewoner van het landhuis Abtspoel.

Diderik van Leyden Gael werd geboren te Leiden op 28 augustus 1775 als zoon van Johan Gael en Françoise Johanna gravin van Leyden.

Als enige overlevende van de vijf kinderen uit dit gezin, erfde hij in 1818 het ouderlijke huis in de Nobelstraat te Leiden (thans Breesstraat 125) en het zomerverblijf in Oegstgeest, de buitenplaats Abtspoel, met de aan-grenzende boerderij Overveer.

Van zijn oom Diderik van Leyden had hij in 1810 al de heerlijkheden Vlaardingen, Vlaardinger Ambacht en Babberpolder geërfd.

Hij trouwde op 24 februari 1819 met Johanna van der Hoop, met wie hij zijn hele verdere leven op de beide genoemde adressen heeft gewoond.

De familie Gael was een typische regentenfamilie. De eerste functie van Diderik was die van 'Commissaris van huwelijkszaken' van de stad Leiden. In 1803 werd hij lid van de Leidse Raad, in 1806 van

de 'Kamer van wethouders'. Daarnaast was hij een aantal jaren hoogheemraad van Rijnland. Bovendien maakte hij zich verdienstelijk in diverse functies binnen de Waalse gemeente, als regent van enkele hofjes en als weesmeester.

Vanwege zijn bijzondere verdiensten tegenover de stad Leiden werd hij op 1 juni 1841 benoemd tot ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Na zijn overlijden op 24 september 1846 werd hij begraven in Leiden aan de Groenesteeg. Zijn vrouw overleefde hem 16 jaar. Na haar dood werd Abtspoel verkocht aan J.A. Voorting te Haarlem en weldra gesloopt.

Geraadpleegde literatuur:

M.C. Sigal, Diderik van Leyden Gael 1775-1846, Leids Jaarboekje 39 (1947), 130-146.

LIJTWEG

Naar een oude naam van een weg in dezelfde omgeving.

Eén van de oudste wegen in het oude Oegstgeest was een landweg die, niet ver van de Kerkbuurt, van de hoger gelegen Herenweg aftakte en de Oudenhofpolder in dook, om

zo'n anderhalve kilometer verder uit te monden op de Leyderweg. Het is de tegenwoordige verbinding Wytenbachweg-Terweeweg, waarvan het kronkelige verloop nog

de vroegere landweg verraadt. Deze was onder verschillende namen bekend, die willekeurig door elkaar werden gebruikt: Achterweg, Benedenweg, Binnenweg en vaak ook Lijdweg.

De straatnaam Lijdweg komen we in meer plaatsen tegen; het moet zoveel betekenen als 'begaanbare weg', want het is afgeleid van een oud-Nederlands woord 'lijden', dat

'gaan' betekent (ons woord 'overlijden' is er een samenstelling van). De tegenwoordige Lijweg komt dus niet overeen met de historische Lijdweg. Wel vormt hij als het ware een omleiding voor een gedeelte van de vroegere Lijdweg (nu Wyttenbachweg) dat verkeersluw moest worden gemaakt en dat voor een deel zelfs aan het verkeer is onttrokken ten behoeve van de Duinzichtschool.

MARELAAN

Genoemd naar de waterloop Mare, eens de grens van Oegstgeest.

De Marelaan is, in tegenstelling tot de Hofdijck die er parallel mee loopt, geen van oudsher bestaande weg, maar maakt deel uit van een stratenplan dat nu ongeveer vijftig jaar oud is. Bij de naamgeving zal wel een rol hebben gespeeld, dat de laan leidt naar de (Groene) Maredijk. Dit weggetje langs de Leidse Hout is de oudste verbinding tussen Oegstgeest en Leiden. Verderop liep het langs de Mare, die hier ooit de grens vormde tussen het grondgebied van Oegstgeest en Leiderdorp. Uiteindelijk kwam de reiziger, wanneer hij de Maredijk

bleef volgen, aan de oever van de Rijn, op de plaats waar aan de Oegstgeester zijde het Maredorp ontstond, en aan de overzijde de stad Leiden.

MATHENESSELAAN

Genoemd naar Willem van Mathenes(se) (ca. 1387-1458), eerste bewoner van het Huis te Abtspoel.

Volgens Van der Aa werd het adellijk huis Abtspoel omstreeks 1424 gebouwd door Willem van Mathenes.

Van deze Willem van Mathenes is bekend dat hij in 1393 schildknaap werd, de eerste stap op de weg naar het ridderschap. In 1420 blijkt hij echter monnik en priester te zijn

geworden. Zijn naam werd in dat jaar genoemd in verband met een aanval op de abdij van Egmond door huurlingen van de Heer van Egmond. Hij raakte daarbij ernstig gewond. Hij werd prior en in 1424 de 30e abt van Egmond. De heerlijke rechten van de abdij werden in die tijd betwist door Jan van Egmond, en de nieuwe abt

besloot eerst van al (nog voordat hij in zijn ambt was bevestigd) de officiële brieven waarin zijn rechten werden bevestigd in veiligheid te brengen. Hij werd echter gevangen genomen en gegijzeld in kasteel Rozendaal bij Velp, tot hij zijn rechten aan Jan van Egmond zou hebben overgedragen. Na twaalf weken in de kerker te hebben doorgebracht, gaf hij toe en werd hij vrijgelaten. Na zijn abtswijding waagde hij het overigens pas in 1436 (onder hoge bescherming van Filips van Bourgondië) de abdij in bezit te nemen. In de tussentijd zou hij dus zijn intrek hebben genomen in het Huis te Abtspoel, dat gestaan heeft in de

omgeving van de huidige Mathenesselaan, aan de weg van Poelgeest naar Warmond. Willem van Mathenesse stierf op 19 mei 1458 en werd bijgezet in de Onze-Lieve-Vrouwenkapel in de kerk van Egmond.

Literatuur:

A.J. van der Aa, Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden, 1e deel. Gorinchem, 1839.

A.J. van der Aa, Biografisch woordenboek der Nederlanden; nieuwe uitgaaf, 12e deel, 1e stuk. Haarlem, z.j.

MORSEBELLAAN

Genoemd naar de polder 'Morsebel'.

Deze polder, groot 83 ha, komt in grote lijnen overeen met de tegenwoordige woonwijken 'Haaswijk' en 'Morsebel'. De polder dateert van 1657, toen hij door de aanleg van de Haarlemmer Trekvaart werd afgesneden van de Vooroffse polder. Bemaling vond aanvankelijk plaats door een windschepradmolen, staande aan en uitslaande op de Trekvaart. In 1929 is deze vervangen door een elektrisch gemaal.

De herkomst van de naam is onzeker. Nadere bijzonderheden zijn te vinden in deze rubriek onder 'Kleyn Proffijtlaan' (naar een andere benaming voor dezelfde polder), zie de vorige aflevering van dit tijdschrift.

G.D.M. Schwencke

VAN WOONHUIS TOT.....

Oegstgeest in heden en verleden

Aflevering 19

In deze aflevering bespreken we de Schoolstraat die - tot zo'n 25 jaar geleden - in de Leidse Buurt lag. Om deze straat te laten zien hebben we twee foto's nodig, de eerste genomen vanuit het noorden, de tweede vanuit het zuiden.

Foto 1. Schoolstraat vanuit het Noorden.

Op de eerste foto ziet u links nog net een raam van Schoolstraat nummer 1, daarnaast een winkelpand op nummer 3 gevolgd door raam en deur van nummer 5. Het hoekpand hoort bij de Deutzstraat. Rechts is nog een gedeelte te zien van Schoolstraat 2. Het huis achter het verkeersbord werd ook tot de Deutzstraat gerekend, hoewel het een winkelruimte had aan de Schoolstraat. Het was een belangrijke straat. Het verkeer uit een deel van Leiden en Oegstgeest naar Rijnsburg en Katwijk moest via Deutzstraat, Schoolstraat en Groenesteeg (Oude Rijnzichtweg). Tientallen jaren moest zelfs de tram uit Katwijk naar Leiden zich door de nauwe straat wringen. Foto 2. Links van de tramwagen is nog net het winkeltje van Glasbergen te zien. Het was een kruidenierszaak maar voor de kinderen was het de enige echte snoepzaak van Oegstgeest. Met een halve cent kon je er al terecht. Het volgende huis, Schoolstraat 2, had

vanouds een boven- en een benedenwoning. De meeste bewoners bleven niet lang en verhuisden naar de nieuwe wijk Buitenlust of naar de nieuwbouw aan de Oude Rijnzichtweg. In de benedenwoning heeft enige jaren de heer J. Leget gewoond, de beroemde badmeester van zwembad Poelgeest. In '32 verhuisde hij met vrouw en dochter naar Terweeweg 142. In augustus '38 betrok Th. C. van der Maat het hele pand. Vóór die tijd woonde hij op Wijtenbachweg 105. Dhr. Van der Maat had voor zijn gezin (uiteindelijk negen kinderen) en zijn schildersbedrijf kennelijk wat meer ruimte nodig. Hij zou er bijna twintig jaar blijven wonen. Eind 1957 verhuisde hij naar de Korenbloemlaan. In 1964 werd het huis afgebroken evenals de aangrenzende panden aan Deutzstraat en Rhijngesteesterstraatweg. Enige jaren lag op die plaats een parkeerterrein. Deze sloop betekende het einde van de Schoolstraat. Op nummer 1, aan de overkant, kwam na vele voorgangers in 1934 W.Th. Zandvliet wonen met zijn vrouw. Hun kinderen waren al zelfstandig zodat zij in het kleine huisje de ruimte hadden. Willem was gemeente-arbeider geweest. In 'Oegstgeest in oude ansichten deel

Foto 2. Schoolstraat vanuit het Zuiden.

twee' staat op pagina 45 een mooie foto van hem en enkele collega's bij de gemeentelijke vuilnisauto's. Hij had zijn rust wel verdiend. Hij bleef er wonen tot '53 en vertrok toen naar Leiden, waarschijnlijk naar een bejaardenhuis. Het huis werd bij het garagebedrijf getrokken.

Schoolstraat nummer 3 kent weer een ander verhaal. Hier vestigde zich op 25-04-1906 Adrianus Lodevicus Nouwens (*1882) zodra hij getrouwd was met Jacoba Jonkman (*1882 Haarlemmermeer). Arie was een zoon van smid Nouwens, die zijn smederij had aan de Rhijngeesterstraatweg bij de Toorenveltstraat. Hij begon er een rijwielhandel. Ook had hij een garage aan de Deutzstraat. Je kon er - zie foto 3 - rijwielen kopen vanaf f 75.- Bovendien konden kinderen er een echte autoped huren voor een dubbeltje om er een daglang van te genieten. Het echtpaar kreeg zes kinderen, waarvan vier dochters. Arie Nouwens overleed in 1930 in Noordwijkerhout. Zijn weduwe probeerde nog enige tijd de zaak voort te zetten, samen met haar oudste zoon Jan. Dit lukte niet. De rijwielhandel werd opgeheven en moeder Nouwens begon er een tabakszaak. Het was een kleine gezellige zaak met een altijd brandende gasvlam voor de gulzige roker. De oudste zoon, Johannes, vertrok naar Duitsland. Dochter

Foto 3. Schoolstraat 3.

Geertruida volgde hem al gauw. Zoon Koos werd pater en later professor in Rome. Dochter Ria trouwde met buurjongen Peter van der Maat. Het paar trok in '48 in bij moeder Nouwens. De dochters Petronella en Cornelia werden religieuze.

Mevrouw Nouwens vertrok in '66 naar het bejaardenhuis Duinzicht. Dochter Ria en haar man vertrokken in '67 naar de Zonnebloemlaan. Daarna werd ook dit huis bij het garagebedrijf getrokken.

Op Schoolstraat 5 woonde sinds 1903 Bernardus van Abswoude. (*1878 Oegstgeest) met zijn vrouw Maria Slootjes (*1878 Leiden) en gezin. Nardus was gemeente-arbeider. Een mooie foto van hem is te zien in 'Oegstgeest in oude ansichten' deel 2 blz.45. Hij zit er als een vorst achter het stuur van de gemeentelijke sproeiwagen. Van Abswoude was ook onbezoldigd veldwachter. Hij regelde als zodanig soms het verkeer in de Leidse Buurt. Bovendien was hij suisse in de R.K. Kerk. Dat hield in dat hij bij plechtigheden in de kerk aanwezig was met een sjerp over de schouder waarop in goud geborduurd: Eerbied in Gods huis. Het echtpaar Van Abswoude had tien kinderen, vijf meisjes en vijf jongens. Zoon Koos werd priester en werkte in het zuiden van het land. Gerard werd broeder en ging werken in Irian Yaja (Nieuw-Guinea). Dochter Cor ging als religieuze werken op Aruba en Curaçao in ziekenhuis en bejaardenhuis. De jongste dochter, Rie, werkte als zuster op Midden-Java en wel als kleuterleidster. Maar de naam 'Van Abswoude' stierf niet uit. Het schoenreparatiebedrijf van zoon Bertus groeide uit tot een schoenwinkel en reparatiebedrijf in de Dorpsstraat. Ook van andere zoons en dochters leven nog nakomelingen in Oegstgeest. Ook twee kinderen, zoon Ben en dochter Lies van Werkhoven-van Abswoude wonen nog in Oegstgeest.

Het gezin Van Abswoude verhuisde in 1925 naar het huis naast de brandweerkazerne in de Dorpsstraat. Mevr. Van Abswoude-Slootjes overleed op 2 jan.' 52, spoedig gevolgd door haar man: 2 nov.'52.

Het huis aan de Schoolstraat kreeg diverse keren nieuwe bewoners, meestal van korte duur. In 1941 evenwel betrok A.C. Bleijswijk met zijn echtgenote W.M. Smeele het pand. De laatste zou er tot oktober '61 blijven wonen. Toen Mevr. Bleijswijk in '61 overleed werd zoon Johannes hoofdbewoner. In augustus '62 vertrok hij. Zijn broer Adriaan was eind vijftiger jaren al geëmigreerd naar Australië. Ook dit pand werd nu aan de achterkant opengebrouwen en bij het garagebedrijf ingedeeld. Rond 1972 werden de drie huisjes afgebroken en vervangen door de nieuwbouw van het garagebedrijf Van den Ameele. De Schoolstraat had een zeer zakelijk graf gekregen. Maar veel mensen hebben er vaak met weemoed aan teruggedacht, in Oegstgeest, maar ook in Duitsland, Italië, Nieuw-Guinea, Australië, Java en Aruba.

Maria Fehmers-Schlatmann en
Wout Koppers

Bronnen:

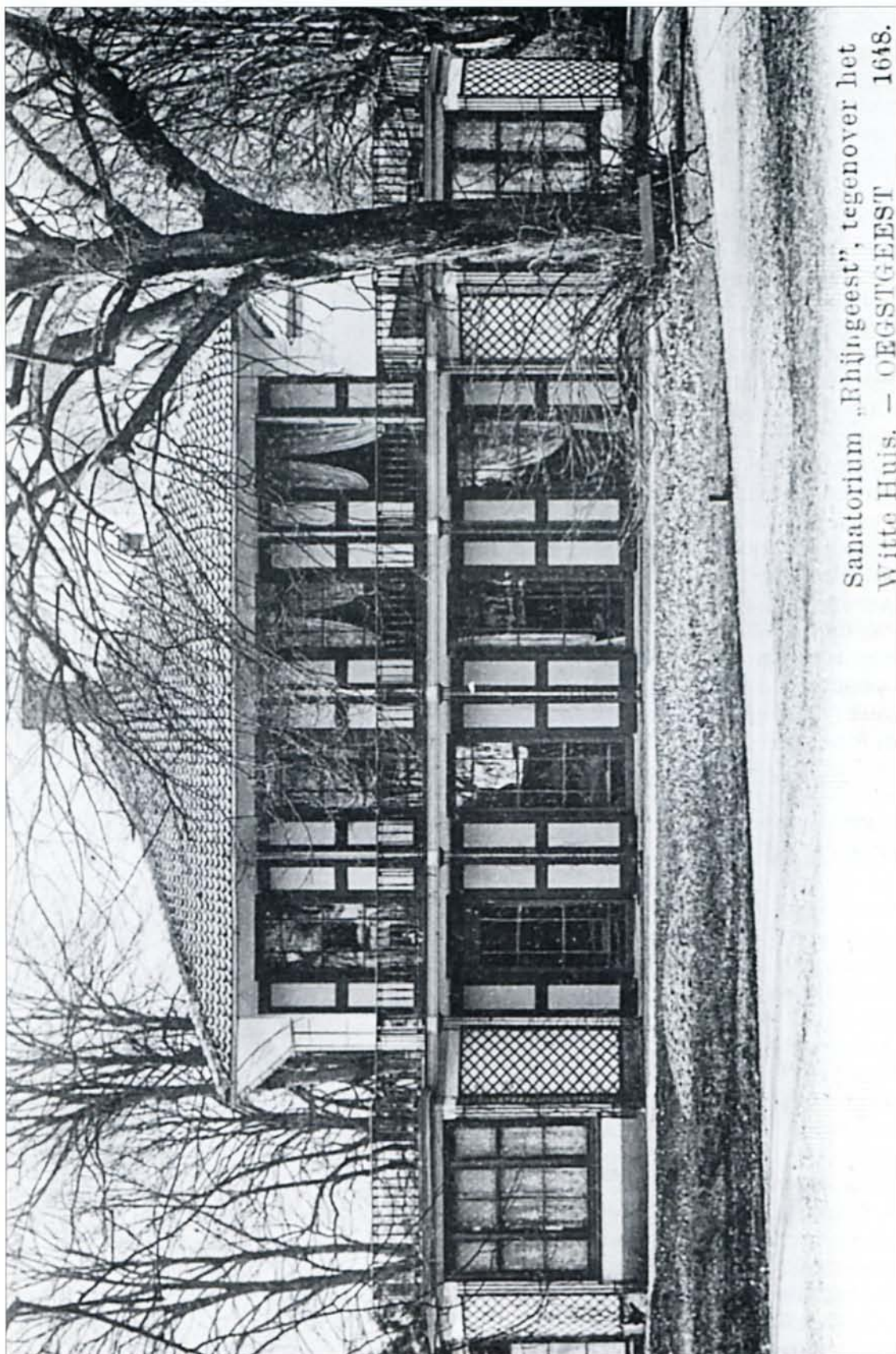
Gemeente-archief Oegstgeest
Mevr.L. van Werkhoven-Abswoude
Mevr.C. Slingerland-Zandvliet
Dhr. H.J. van Abswoude
Mevr. T. Stoop

Herkomst Foto's:

afb.1+2 Archief V.O.O.
afb.3 Archief V.O.O.
- Fotogr. Dhr.v.d.Boer
afb. 4 Archief V.O.O.
- Fotogr. Ineke Oele-Kap

UIT HET FOTO-ALBUM VAN...

De Vereniging Oud Oegstgeest uit de collectie pas verworven oude prentbriefkaarten

Sanatorium „Rijngeest”, tegenover het
Witte Huis. — OEGSTGEEST 1648.

UIT HET ARCHIEF GELICHT

In het oud-archief van de gemeente Oegstgeest bevinden zich veel stukken die te maken hebben met militaire zaken. Oegstgeestenaren moesten net als alle andere Nederlanders aan *hun verplichtingen jegens het Vaderland voldoen*. Tijdens de inlijving van ons land bij het Franse keizerrijk, van juli 1810 tot november 1813, moesten Nederlandse jongelingen echter in Franse dienst. In 1810 werd daartoe de conscriptie ofwel de algemene militaire dienstplicht van de land- en zeemacht afgekondigd. De onder de wapenen te roepen jongemannen werden door loting aangewezen. In Oegstgeest werd in februari 1811 afgekondigd, dat allen die verzuimd hadden zich in te laten schrijven, in de gelegenheid werden gesteld dat alsnog binnen twee dagen te doen. Onderaan stond: *En waarschouwt het Gemeente Bestuur voornoemd alvorens tot het onderzoek daaromtrent over te gaan, van toch in deze niet achterlijk te blijven en zich daardoor, zoo moedwillig op den hals te halen de Straffen bij de Wetten of de Conscriptie bepaald*. Aan de succesvolle krijgsv verrichtingen van het keizerlijke Franse leger kwam in 1812 een dramatisch einde. De veldtocht tegen Rusland eindigde in een vernietigende nederlaag. Van het 600.000 man tellende leger van Napoleon lieten meer dan 250.000 soldaten als gevolg van honger, dorst, kou en gebrek aan medische verzorging het leven. Aan de veldtocht nam ook een contingent van ongeveer 15.000 Nederlanders deel. Gedurende de Slag bij Borodino werd het vierde regiment huzaren tot 46 man gedecimeerd. Bij de terugtocht over de Dnjepr zou het zwaar gehavende derde regiment grenadiers, onderdeel van de keizerlijke garde, strijdend ten onder zijn gegaan. Van de 200 Hollandse pontonniers, die bruggen over de Berezina moesten

slaan, overleefden slechts zes man de strijd.

Er waren echter ook krijgsgevangenen gemaakt en het duurde erg lang voor duidelijk werd wie er definitief niet meer terug zouden komen uit Rusland. In Oegstgeest werd op 8 november 1814 een brief ontvangen van de Gouverneur van Zuid-Holland, waarin werd verzocht om een *Opgave der Persoonen, welke alsnog worden vermist, die bij de Fransche Legers hebben gediend en men veronderstelt in Rusland krijgsgevangen te zijn gemaakt*. Uit deze opgave, die hierna volgt, blijkt dat uit het Oegstgeest van 1814, dat slechts zo'n 880 inwoners telde, acht militairen vermist werden.

Naam en voornaam	plaats vanwaar de laatste tijdingen zijn gezonden	datums van de laatst ontfangen berigten	regimenten bataillons compagniën	aanmerkingen
BELLER Hendrik	Ziege	10 feb. 1813	146 regim. 4 bataill. 4 compag. Fuseliers	Deeze hebben voor de inlijving met Frankrijk een gedeelte der Garde des Konings van Holland uitgemaakt en moest bij de afzending der laatste tijding na Hamburg Marchereren.
KOBLENZWIJ Sent	Arras	24 feb. 1812	1 regim. 1 compag. blauwe Huzaren	
Hendrik MEYER	Versaille	25 sep. 1811	2 regim. 1 compag. keyzerlijke garde lanciers	
NOORT Jan	Wittenberg	jul. 1813	124 regim. 2 bataill.	Was tijdens zijn schrijven bij de Groote Armee in Duitsland.
OPDAM Ary	Doesburg	15 oct. 1811	14 regim. keyzerlijke curassiers	Moest alstoen naar Duitsland.
ZANDVLIET Ary	Berlijn	26 jan. 1812	14 bataill. 3 compag. artillerie	Was toen nog bij het Depot in Berlijn.
STROWEL Johannes Martinus	-	-	123 regim. 2 bataill. 2 compag. grenadiers	De laatste tijding is ontfangen door een cameraad, welke verklaard heeft dat Strowel op zijne terugmarsch uit Rusland ziek is geworden en in een hospitaal is blijven liggen. De plaats, waar hetzelfde is, wist hij egter niet op te geven.
DIJKSHOORN Jacobus	-	-	126 regim.	zedert zijn vertrek, zijnde zulks geweest met de leste ligting der classe van 1808, is daar van geene tijding ingekomen.

Carla de Gopper-Zuiderland

BILANCE VOLGEND JAAR UIT OEGSTGEEST...

Duinzicht wellicht in de verkoop...

In de periode april – juli van dit jaar kon men deze krantenkoppen lezen in de plaatselijke courant en regionale dagbladen.

Bilance is een medefinancieringsorganisatie op het gebied van ontwikkelingssamenwerking en sinds 1983 gevestigd in het gebouw Duinzicht, samen met het Centraal Missie Commissariaat en Justitia et Pax.

De aanstaande fusie van Bilance met Mensen in Nood en Memisa betekent dat er een organisatie ontstaat, waarin ongeveer 250 mensen werkzaam zijn.

Het gebouw Duinzicht heeft in de huidige vorm niet voldoende ruimte beschikbaar, dus heeft men besloten naar elders te verhuizen.

Het gebouw Duinzicht wacht wellicht weer een andere bestemming! Reden om ons eens te verdiepen in de geschiedenis van dit gebouw.

De geschiedenis van Duinzicht gaat terug tot het jaar 1834. Op 16 januari van dat jaar was Mgr. Cornelis Ludovicus baron van Wijkerslooth er in geslaagd de buitenplaats 'Duinzigt' te kopen van de Leidse familie Lelyveld, die het als zomerverblijf gebruikte.

Mgr. van Wijkerslooth was op 25 mei 1786 in Haarlem geboren als zoon van Mr. Henricus Jacobus baron van Wijkerslooth, heer van Weerdestein en Anna Catharina baronesse Ram van Schalkwijk.

In juni 1811 werd hij in Paderborn in Duitsland tot priester gewijd. In Nederland was daar nog geen gelegenheid voor. Vijf jaar later werd hij benoemd tot hoogleraar aan het seminarie in Warmond, thans psycho-geriatriesch centrum Mariënhaven. In februari 1832 werd Mgr. van Wijkerslooth door paus Gregorius XVI benoemd tot bisschop van Curium.

Koning Willem I verleende hem toestemming om de bisschopstiel te voeren, door het land te trekken, nieuwe kerken te wijden en het Vormsel toe te dienen. En dat allemaal omdat hij in die tijd de enige benoemde bisschop in Nederland was.

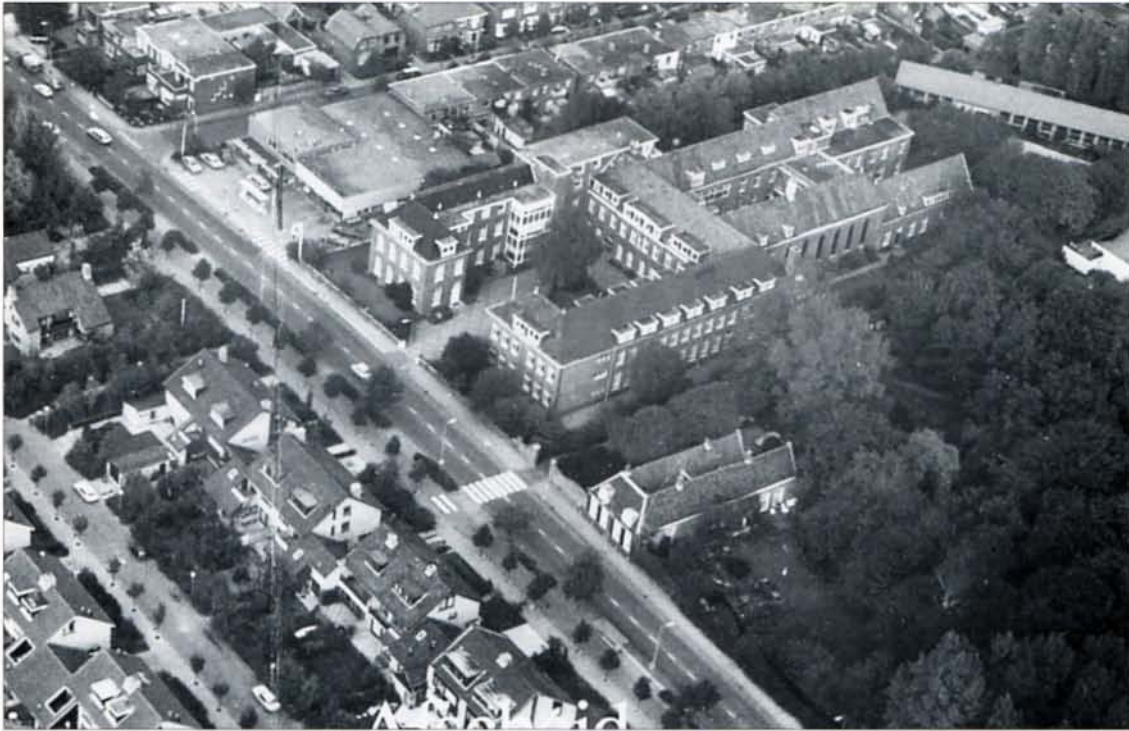
Op het door hem gekochte landgoed liet hij een villa bouwen met daarin een huiskapel.

Deze villa –het paleisje – stond in het bos langs de Rhijsgeesterstraatweg. In 1915 is dit paleisje afgebroken.

Op een van zijn reizen door Nederland ontmoette Mgr. van Wijkerslooth in 1849 in Roosendaal Mère Joséph. Een zeer doortastende moeder overste van de Congregatie der Religieuzen Penitenten Recollectinen van de Onbevleete Ontvangenis; de naam waaronder men de zusters in Oegstgeest kende, was de Zusters Franciscanessen van Mariadal. Deze zuster Mère Joséph kreeg het verzoek van Mgr. van Wijkerslooth een klooster te stichten met de zorg voor "arme minderjarige en ouderloze meisjes en voor bejaarde vrouwen".

Aan dit verzoek werd voldaan en in 1850 arriveerden de eerste zusters. Op 2 juli van dat jaar kregen de zusters van de gemeente Oegstgeest toestemming om een bewaarschool te stichten. In "Klein Duinzigt" – het huidige "Klein Curium" - startte men in dezelfde maand met een bewaarschool en een naaischool.

Kort hierna werd begonnen met de bouw van een "gesticht", een gebouw in U-vorm, waarin zowel het klooster, slaapzalen voor de kinderen en oude dames, keuken, kapel en de schoollokalen waren ondergebracht. Helaas heeft Mgr. van Wijkerslooth de voltooiing van het geheel door

hem bekostigde gebouw niet mogen meemaken. Hij overleed op 10 november 1851 en werd begraven in Schalkwijk bij Utrecht.

Huize Duinzicht heeft vele bewoners gekend: "zusters, weeskinderen en bejaarde vrouwen".

Later werd het gebouw een meisjesinternaat, waaronder veel schipperskinderen en een damespension.

In het begin van 1900 bleek het noodzakelijk het gebouw uit te breiden met een vleugel aan de noordkant. Maar Duinzicht was al weer snel te klein en in de jaren 1920-1925 werd in twee fases het gebouw uitgebreid met een vleugel aan de zuidkant.

Het oudste gedeelte van Duinzicht is dus het middenstuk met de grote kastanjeboom ervoor, zoals wij het thans kennen.

De twee zijvleugels aan de Rhijngheesterstraatweg zijn er rond 1904 en 1920 bijgebouwd.

De tweede wereldoorlog was ook voor de (200) bewoners van Duinzicht een zeer moeilijke tijd, al is het gebouw nooit door de Duitse

troepen gevorderd, mede dankzij de grote vastberadenheid van soeur Supérieure Féliciene.

Tot 1948 behoorde het bos van Wijkerslooth tot het eigendom van de Stichting Seminarie voor de Nederlandse Koloniën. Mgr. van Wijkerslooth had in zijn testament bepaald, dat zijn hofstede Duinzicht met de daarop gelegen gebouwen, het bos enz. zou moeten toekomen aan het stichten van een seminarie tot opleiding van jongelieden voor de Nederlandse Koloniën. Door allerlei omstandigheden is dit seminarie nooit van de grond gekomen.

Door een onteigeningsprocedure werd de gemeente Oegstgeest op 12 oktober 1948 eigenaar van 'het bos van Wijkerslooth'.

In 1950 werd op grootse wijze het honderjarig bestaan van Duinzicht gevierd.

In de daarop volgende jaren vonden er nog een aantal uitbreidingen plaats door het grote aantal kinderen in het internaat.

In de jaren zestig werden de kamers van de bejaarden (uitsluitend dames!) aangepast en werd de zolderverdieping verbouwd om meer dames te kunnen huisvesten.

Vanaf eind 1960 en begin 1970 liep het aantal internaatskinderen terug en ook de kleuterschool had te weinig leerlingen om door te gaan. Rond 1980 werd de wet op de huisvesting van bejaarden zodanig aangescherpt dat het gebouw Duinzicht niet meer aan die eisen kon voldoen en voor de bejaarde inwonende dames andere huisvesting moest worden gezocht. Die werd gevonden in de bejaardentehuizen in Oegstgeest en de regio.

In 1982/1983 vond een ingrijpende verbouwing plaats om onderdak te kunnen bieden aan o.a. de organisatie Cebemo (na het samengaan met Vastenactie: Balance geheten) en het Centraal Missie Commissariaat.

Het einde van het tijdperk Zusters Franciscanessen van Mariadal kwam in januari 1989 toen de laatste 8 zusters vertrokken naar kloosters in Zundert, Roosendaal, Breda en Monster.

Zij waren gedurende 140 jaar een niet weg te denken gemeenschap in Oegstgeest.

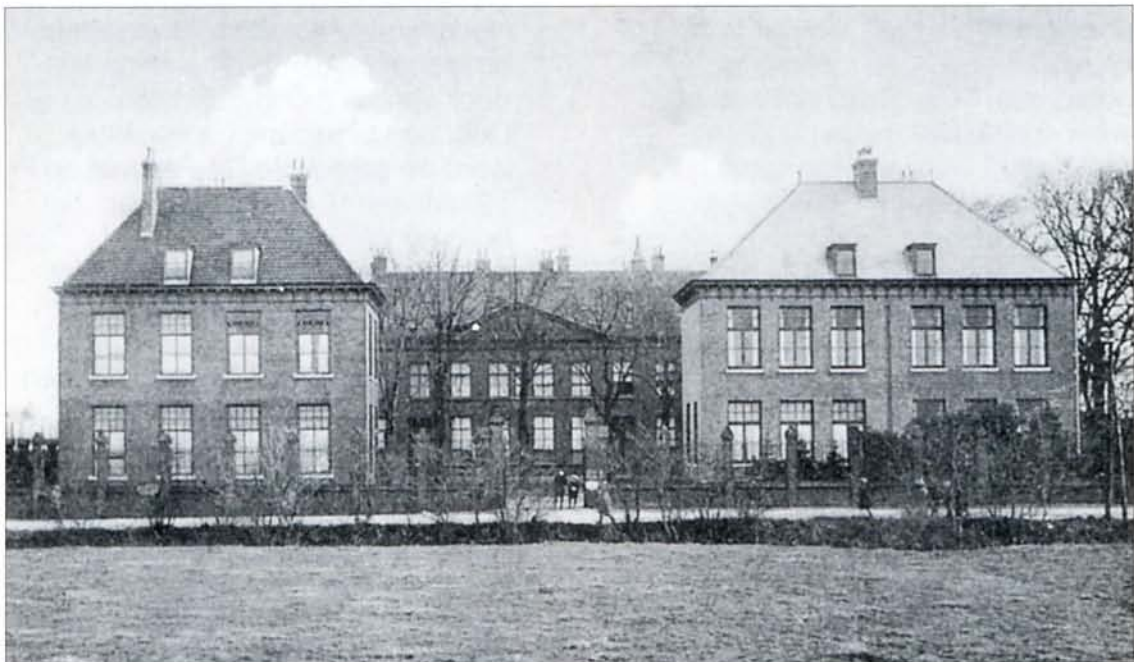
Als alle voornemens uitkomen verdwijnt binnenkort, na een verblijf van 15 jaar, de Stichting Balance uit

Duinzicht, wellicht samen met andere in dit huis gevestigde organisaties.

Welke bewoners kan het gebouw in zijn bijna 150-jarig bestaan straks verwachten ?.

Bij het schrijven van dit artikel heb ik dankbaar gebruik gemaakt van de artikelen van Bert Driessen en Inigo van Woerden, die bij het afscheid van de zusters Franciscanessen in 1988 zijn verschenen.

Marlies de Vroomen-den Boer.

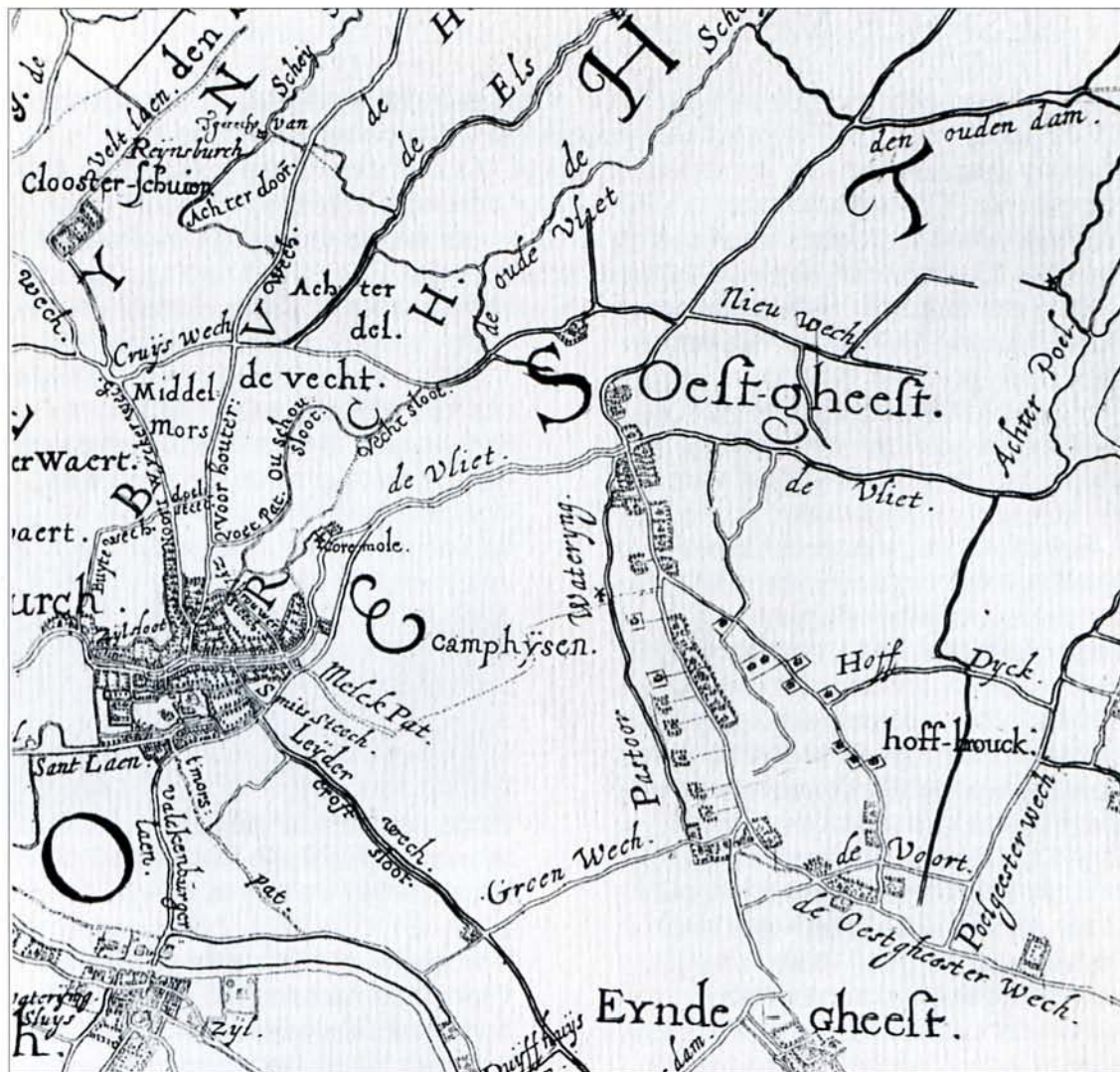
IN GESPREK MET...

Het is alweer enige tijd geleden dat we in ons tijdschrift verslag daarover deden. Op 23 september 1997 hadden Gerard van Velzen en ondergetekende een uitvoerig gesprek met de inmiddels 86 jarige M.v.d.Putten. Deze geboren en getogen oud Oegstgeestenaar bij velen beter bekend onder zijn voornaam Chel. Geboren en opgegroeid samen met zijn vele broers en zussen op de voormalige boerderij "De Wilthoef" aan de Rhijngeesterstraatweg. Gastvrij ontvangen in de fraaie woning in Kouderkerk waar hij thans woont, samen met zijn vrouw Anneke van Zoelen.

Chel heeft zich goed voorbereid op ons bezoek en toont ter inleiding, een keurig gemaakt overzicht van zijn voorouders en familie. Hieruit blijkt dat grootvader Daniel van der Putten in 1869, als hij 41 jaar oud is, besluit om naar Oegstgeest te komen omdat hij op 5 mei van dat jaar de boerderij "De Wilthoef" met daaromheen liggende landerijen heeft gekocht. Omdat de boerderij waarschijnlijk niet direct vrij komt, gebeurt dat pas twee jaar later. Op 12 juni 1871 komt Daniel met zijn vrouw en hun twee kinderen Clara en Jacobus, 8 en 4 jaar naar Oegstgeest en gaan de aloude 17e eeuwse boerderij bewonen. Zij komen dan vanuit Bloemendaal, waar zij waarschijnlijk al wortels hadden en met het boerenvak daar begonnen waren. De interesse voor het beroep van 'veehouder' was Daniel niet van huis uit meegegeven, zijn vader was nota bene aannemer in Haarlem. Maar schoonvader van der Hulst was landbouwer in De Zilk en wellicht is vanuit die richting de interesse voor het vak ontstaan. De boerderij, dan nog in zijn oorspronkelijke staat, maakte deel uit van een reeks boerderijen die al in 1615 voorkomen op een kaart van Rijnland en gemaakt door de landmeter Floris Balthasars. Aan de westkant van de toen nog zo geheten Herenweg (nu Rhijngeesterstraatweg), was de oprijlaan met aan weerszijden een sloot. Aan de straatzijde, weet Chel zich te herinneren, lag een dam met daarop een ijzeren hek waarin de

naam 'Wilthoef' was opgenomen. Het weiland lag rond de boerderij en aan de westkant van die Herenweg was nog geen enkele bebouwing, een situatie die nu nauwelijks meer valt voor te stellen. Toen in 1903 Daniel van der Putten was overleden, nam zijn 37 jarige zoon Jacobus het bedrijf over en op 5 maart 1904 werd hij de nieuwe eigenaar van de boerderij. Deze Jacob bleef in 1902 met zes jonge kinderen alleen achter nadat zijn vrouw Elisabeth Bisschop op 38 jarige leeftijd was overleden. Toen Jacob in 1904 hertrouwde met Cornelia Maria Knijnenburg uit Wassenaar werden uit dat huwelijk nog eens 12 kinderen geboren, waarvan Chel het zesde kind was.

Het is duidelijk dat er voor de bewoning van het grote gezin meer ruimte moest komen. In de bestaande oude boerderij werd dat probleem steeds groter. Uit het bevolkingsregister van de gemeente Oegstgeest blijkt dat de boerderij tussen 1870 en 1880 nog staat aangegeven onder nr. 153 in wijk I. Rond de eeuwwisseling moeten er al de nodige aanpassingen zijn geweest. De voor- en zijgevels van de oude boerderij moesten plaats maken voor een grotere woning. De stal, spoelhok en schuur bleven nog oorspronkelijk. De oude kelder onder het nu nog bestaande huis en de stal herinneren daar nog aan. Later (waarschijnlijk rond 1905) zijn er opnieuw verbouwingen geweest en werd vermoedelijk het z.g. achterhuis tegen het voorhuis gebouwd.

Detailfoto van een kaart van Rijnland gemaakt in 1615 door Floris Balthazaris, waarop de boerderij "De Wilthoef" staat getekend langs de zgn. "Pastoor Wateryng". Ook is getekend de locatie van de boerderij "De Beukenhof" nl. tussen "de Voort" (nu Kempenaerstraat) en "de Oestgheester Wech" (Geversstraat).

Veel jeugdherinneringen zijn Chel nog zeer goed bijgebleven, zoals de bouw van de eerste woningen langs de Rhijngheesterstraatweg, de bouw van de bollenschuur en het woonhuis van de familie Kromhout met de daarachter gelegen tennisbanen. Verder ook de aanleg en de bebouwingen rond de Duinzichtstraat, Toorenveldstraat en Schoutenburgstraat. Van zijn schooltijd is meester Grimbergen ook wel 'hippie' genoemd hem het meest bijgebleven, omdat hij les gaf in Chel's favoriete vakken nl.' natuur- plant- en dierkunde'. Het werk op de boerderij was vaak

lang en zwaar. Enig verzet, vrije tijd of vakantie bestond gewoon niet. Er was nog geen radio en muziek moest je zelf maar maken. Maar eenmaal per jaar kwam er een draaiorgel op het erf en mochten de kinderen en het personeel een kwartier lang naar deze muziek uit een draaiorgel luisteren, waarvoor de orgelman dan een kwartje ontving. Ook de namen en verhalen van en over knechts zijn nog altijd bijgebleven zoals Leen Wijsman, Jan Kampenhout en Hein de Wit. De laatste was ook belast met het bemalen van de molen "De hoop

Luchtfoto gemaakt in de zomer van 1940 door Chel v.d. Putten, op de voorgrond de boerderij van Van der Putten langs de Rhijngheesterstraatweg met daarnaast de bollenschuur van de firma Kromhout. Op de achtergrond de bebouwing langs de Rhijngheesterstraatweg, Wijtenbachweg en Toorenveldstraat. Helemaal achteraan is duidelijk het Oegstgeesterkanaal te zien en het dan nog onbebouwde land ervoor.

doet Leven" (langs de Almondeweg) die er voor moest zorgen dat de Kamphuizerpolder droog bleef. Tijdens het malen moet de molenaar goed op de wind letten, want een te snelle gang van de wieken kan fatale gevolgen hebben. Het kwam nog al eens voor, dat er door middel van een raamnet in de maalgang paling werd gevangen. Deze werd dan schoongemaakt en gebakken op een oliestel. Met het meegebrachte brood en een maatje jenever vormde een en ander een welkome aanvulling op het dagelijkse menu. Maar na zo'n maaltijd kon, begrijpelijk, de molenaar gemakkelijk in slaap sukkelen en dan de controle over de molen verliezen. Daarop was echter iets bedacht, net naast de verticale molenspil was een grote bel opgehangen en aan deze spil hing een gewicht met een touwtje. Zodra nu het toerental van de wieken te hoog dreigde te worden, zorgde het gewichtje wel dat daardoor de bel zijn werk deed. Jacob van der Putten was ruim dertig jaar Kerkmeester van de

R.K.Parochie, stond bekend om zijn luisterend oor en zijn daarna weloverwogen uitspraken. Op zondag ging vader en moeder van der Putten met de tilbury naar de kerk. Met pastoor Roozen had de familie een goede band, mogelijk omdat deze pastoor ook uit Bloemendaal kwam en de familie goed moet hebben gekend. In de bouwperiode van de nieuwe R.K. kerk had deze pastoor het niet altijd even gemakkelijk om de bouw financieel rond te krijgen. Daniel v.d.Putten zou tijdens de bouw van de kerk een van de gebrandschilderde ramen geschonken hebben.

Veel interesse voor het boerenvak was er niet bij de kinderen van Jacob van der Putten. Besloten werd dan ook om in eind jaren dertig de boerderij te verhuren aan het echtpaar Tolboom, die het achterhuis betrok, terwijl de familie van der Putten in het voorhuis bleef.

In het voorjaar van 1940 bedacht Chel een mogelijkheid om foto's vanuit de lucht te maken. Hij bouwde een grote vlieger en monteerde daaraan een fotocamera. Nadat de opgelaten vlieger boven de gewenste plaats was gebracht werd een tot dan toe slap hangend tweede vliegertouw aangespannen, waardoor een in de vlieger gemonteerde 'selftimer' werd geactiveerd. Deze bediende 10 seconden later de aan de camera verbonden draadontspanner en de foto was gemaakt. Het resultaat was geweldig, want Chel laat ons een aantal van deze luchtfoto's zien die zijn gemaakt van de directe omgeving. Een daarvan is een opname van de Wijtenbachweg hoek Dorpsstraat met het daarachter gelegen land. Verder een aantal van de boerderij en omgeving. Al heel snel hierna werd door de Duitse bezetter een vliegerverbod afgekondigd.

Tijdens de oorlog moest het gezin van der Putten op last van de Duitse bezetters het huis ontruimen, die het in gebruik namen en in de voortuin een schuilkamer lieten bouwen. Omdat deze woning in de winter 1944-1945 i.v.m. de aanwezigheid van de Duitsers als uitzondering elektriciteit bleef houden, zagen de broers van der Putten kans om in de nabijgelegen schuur gebruik te maken van een elektrische boormachine om graan te malen.

Uitvoerig informeert Chel ons tenslotte over zijn oudere halfbroer Leo. Deze had al heel vroeg veel belangstelling voor sierteelt en tuinaanleg. Was tussen 1920 en 1924 naar Engeland geweest om daar bij verschillende tuiniersbedrijven ervaring op te doen. Hij maakte daar kennis met de moderne Engelse tuinarchitectuur. Na zijn terugkeer in Nederland huurde hij in 1924 voor enkele jaren de kwekerij 'Rozenhage' die was gelegen tussen de Rhijingeesterstraatweg en de Geversstraat (voormalige garage Kamsteeg). In 1927 besloot Leo zijn intrek te nemen in de 16e eeuwse boerderij 'De Beukenhof' aan de Terweeweg en besloot een tuin te gaan aanleggen naar zijn eigen ontwerp. Begon daarnaast met een bloemenwinkel en het ontwerpen en aanleggen van tuinen bij de vele villa's die er intussen in Oegstgeest werden gebouwd. Al spoedig groeide het bedrijf snel en nam zijn vriend Ben Brik het beheer van de bloemenwinkel over, zodat Leo van der Putten zich volledig kon bezighouden met het ontwerpen en aanleggen van tuinen. In 1933 werd er een kleine theeschenkerij geopend, zodat de bezoekers de gelegenheid kregen om van de inmiddels fraai ontwikkelde tuin te genieten. Al vrij spoedig hierna volgde een uitbreiding tot restaurant, welke later zouden worden beheerd door nog verschillende eigenaren.

Dat Leo van der Putten niet alleen maar bekend is geworden vanwege de tuin van de 'Beukenhof' blijkt wel uit een artikel dat de bekende tuinhistoricus Eric Blok in 1994 over hem maakte. 'Het is te hopen dat deze tuin van de "Beukenhof" door vakkundig onderhoud voor de toekomst behouden blijft' laat Chel ons tenslotte weten.

Bert Driesen

Later geraadpleegde bronnen:

- Gemeente-archief Oegstgeest.
- Parochie-archief Willibrordparochie

Oorspronkelijke foto van de tuin van "De Beukenhof" die Leo van der Putten en Ben Brik waarschijnlijk hebben laten maken. Aan de achterkant staat de tekst "De Beukenhof taveerne en tuinarchitectuur Oegstgeest".

te Oegstgeest.

- Foto's: - M.v.d.Putten (luchtfoto)
- Foto-archief Loek de Groot (kaart Rijnland)
- Foto-archief V.O.O.(Beukenhof)